

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се поштом или
уручнице непосредно админи-
страцији „Глас Црног.“ на Цетиње,
или отплатити поштом на
коју драго пошту, у коме је на-
ручнице може се претплатити
код: *Петра Рамизовића*, кнаж,
при. агента у Котору. Дошао се
поштом уредити. Рукописи се
не враћају.

За огласе плаћа се: за
сваку ријеч или за број од пет
цифара по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ

— Његово Височанство Престоло-
наследник Кијаз Данило повратио се
у понедјелник са свога пута у Лон-
дон у најбољем здрављу. У Котору
Га је дочекао г. Војвода Божо Петро-
вић. На Цетињу је била изашла војска
и грађанство по улицама, који су до-
чекали Високог Путника најодушев-
љенијема усклицима: „живио!“ Тако
исто пред Двором великодостојници
с чиновништвом.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

ЦЕТИЊЕ 26 јуна

О стању у ком се налазе прего-
вори о миру, који се воде у Цариграду
између посланика велеисп. с једне и
турског министра иностранијех дјела
с друге стране, доста се недовољно
вије ти распростиру, које узнемирују,
према се зна, да се ти преговори воде
у највећој тајности, те за то ове ви-
јести не могу бити поуздане. Али што
даје неког основа тијем вијестима, то
је факт, с којиме познат, да већ од
неколико дана није било сједнице кон-
ференције, на којој се воде преговори.
Не слиједећи разна нагађања остали-
јех листова, ми ево доносимо што нише
о тој ствари озбиљно петроградско „Н.
Времеја“: „Ми не знамо, у колико је
истинита вијест, што доноси парижки
„Тан“, да су посланици великих сила
у Цариграду дошли до споразума од-
носно неопходности, да се обрате к
Порти колективном путем, која би фор-
мално тражила, да турска војска остави
Тесалију до свршетка августа (по нов.
календару): али ако би збиља Порта
скоријех дана примила такву ноту, ми
отуда не бисмо изводили никаквих
песимистичких посљедица. Колективни
карактер свијех предлога и саопштења
велесила, које у име Грчке воде пре-
говоре са Турском. — ствар је уна-
пријед одређена. Приставили да раде
у потпуном споразуму између себе,
велике државе и не могу иначе посту-
пати, него се обраћати Порти ко-
лективнијем, или истовјетнијем по-
тама, што је у ствари све исто. На-
против много би више узнемирило,
с гледишта срећног успјеха цариград-
ских преговора, кад би једна или друга
влада нашла потребитијем, да говори
лично у своје име и захтјева, нешто
од чега би се остале владе уздржавале.
Сваки нови колективни корак држава
само потврђује, да се поставља њи-
хово сагласје, које је безусловно по-
требито, да се постигне сврха, коју је
Јевропа себи поставила, и за то у
томе нема ништа изванредног или уз-
немиравајућег. Што се тиче саме
суштине колективног захтјева, о којој
говори лондонски „Тајмс“, то она при-
је може учврстити него ти ослабити
увјерење у срећни исход мирних
преговора. Постављати Порти рок, у
ком треба да се удали турска војска
из Тесалије, може се, наравно, при-
нупом и коначном увјерењу, да је у
начелу то удаљење — ствар већ
свршена, т. ј. да се цариградска влада
коначно одрекла од сваког права на
Тесалију, и да не треба давати осо-
бите важности таквијем фактима, као
што је на прилику саопштење, које је
доставило нашем уредништву овдјење
турско посланство, о тој ствари, с којом
су се обратили потабузиста Трика-

ског санџака (Мухамеданци, Христјани
и Јевреји), да овај санџак остане под
Турском. Све допушта мислити, да је
потпуно удаљење Турака из Тесалије
већ ствар рјешена без повратка, и да
даљи преговори о овој тачки могу ве-
ицати само времена, у коме ће се то
удаљење збити. Другога смисла вијест,
што је „Тан“ доноси нема нити може
имати. Ипак не може се очекивати,
да ће се врло брзо свршати мирни
преговори; посланици, који их воде,
морају проучавати и рјешавати мно-
штво ситних питања, и при традицио-
налном оклијевању Порте, које зависи
дијелом и од тога, што турски министри
морају непрестано обраћати се Султану
за његово одобрење у сваком питању,
не може се очекивати да ће се скоро
потписати ни прелиминари мира. Уз
то не треба заборављати, да се пре-
говори држава с Портом воде тајно
и да су вијести, које се по штампи
распростиру о успјеху преговора, врло
често нетачне. Само се може држати
поуздано, да ће преговори они дове-
сти до остварења у свијем главни-
јем цртама добро познати програм
држава, то јест, да ће Грчкој бити
повраћено све земљиште Тесалије, па-
сељено Хрићанима, па била међу њима
примјесе Мусулмана или Јевреја, као
у Трикалском санџаку, и да ће се
Порта морати задовољити војеном кон-
трибуцијом, која неће презајати чети-
ри милиона турских лира. Све остало,
изгледа, да још није коначно рјешено,
што се мора жалити, обзиром на ма-
теријалне неприлике, у којима се
Грчка налази, али ми не видимо ни-
каква повода бојати се, да државе
неће постигнути постављену себи ци-
љев. Ни Порти, ни Грчкој не иде у
рачуи да стварају сметње послу, које
су државе узели у своје руке. Султан
и његови сајетници имали су много
случајева да се убједе, да им неће
поћи за руком, да изазову разногласје
међу државама посредницима, а што
се тиче атинске владе, она се падази
у твом положају, да и може друго
него пристати на услове мира, које
државе предлаже Турској. Цариград-
ски преговори свијетле се срећно, о
томе нема никакве сумње, али када
— не може се ништа поуздано рећи.“

Православни Срби под круном угар-
ском довршили су изборе за карловачки
сбор у најбољем реду. Огромна већина
изабранијех посланика припадају на-
родној странци, а на челу су им барон
Јован Живковић и др. Полит. Десанчић
од свјетовника, а прото Борота од
свештеника. Сабор се отвара на Пе-
тров дан, а задатак му је, да узме у
претрес и расправу предлог јединстве-
ног устава црквено просвјетне ауто-
номије, што је саборски одбор израдио.
Каквијем су неповјерењем биле задах-
нути народни прваци према овој радњи
саборског одбора најбоље се види оту-
да, што је само један члан овог одбора,
др Максимовић, био изабран на пред-
стојећи сабор. Али пошто су избори
испали по жељи органа народних пр-
вака: „Србобрана“, „Заставе“ и „Бра-
ника“, нестало је узрока сваког стра-
ховања, да сабор може закључити што
не би било на корист црквено-про-
свјетног живота Срба под угарском
кралјем. И за то се не чуди, да на са-
бору неће владати она раздржаност
против Јерархије, коју смо одавно
у народним листовима испред избора.

Наша је топла жеља да на сабору
узвлада мир и склад између народ-
них посланика и Јерархије, па ако
ће остати и даље на снази све до-
 садашње уредбе. Узалуд би сабор
дошло и влада потврдила и најбољи
устав, кад би овај сабор утврдио у
народу неповјерење и мржњу према
Јерархији, што би отворило широм
врата назаренству и унији међу пра-
вославнијем Србима, којима сектама
и јесте главна сврха да поткопају пра-
вославну цркву а тијем и српство
под угарском круном, којему и без
тога с друге стране пријети опасност.
За то на првом мјесту међусобни мир,
који је у власти већине сабора.

Г. ТАТИШЧЕВ О ЕВРОПСКОМ КОНЦЕРТУ

у посљедњој свесци „Руског Вјесника“ пише:

Ми смо видјели, да је јевропски
концерт веома мало био у стању да
задовољи оправдане тежње Русије на
Истoku, да он спречава политички пре-
пробај хришћанских држава и народа
на Балканском полуострву, а у исто вре-
ме да зло дјелује и на државни оп-
станак османске царевине, јер чувајући
под изговором њен интегритет, он посто-
јано крши њену независност. Може бити
да је та комбинација, тај споразум међу
великим силама, још једино средство, да
се какав спор међу њима самим спречи,
да се отклоне сукоби, једном ријечи, да
се у овом крају Европе створи мир и ред,
у исто време да се утврди мир на
цјелој свијету!?

Оваква претпоставка, то је једна
најчистија политичка обмана, која ће гор-
ким историјским искуством неминуемо осу-
ђена бити. Нећемо да се позивамо на мно-
гобројне примјере давно прошлог времена,
немоћемо се ограничити на поуке из нај-
новијих догађаја. Поред свих најстрожијих
и најодлучнијих мјера показало се европски
концерт, да није у стању да доведе до уми-
ра, да угуши устанак на Криту, и да спречи
рат између Грчке и Турске. Европски кон-
церт није ни учинио крај томе рату, и
ми ћемо се донета морати чудити, ако се
његовим трудом узмогне да дође до закљу-
чења мира. Рјешење, коме концерт при-
води Источно питање, није продужење
опстанка османског царства у Европи,
него је распад турске царевине, није по-
степен, мирним путем, прелаз Балканских
земља у својину дотичних хришћанских
држава, него је по могућству што веће
издвајање њихово из наслеђа султанове
имовине. Циљ сил, које састављају кон-
церт, тај је, да што више себи приграбе
од тог заоставштине, и већ је сад ван свако
сумње, да ће међу њима самима доћи до
жестоког боја, чим наступи питање о дооби,
о одређивању престојних и временних
граница.

То је по нашем најдубљем увјерењу
неминути завршетак европског споразума
у источним стварима, и сва она увје-
равања о постојећем међусобном споразуму
неће бити у стању да спрече завршетак
на горњи начин, него ће га још више
ускорити. Ништа у политици није опасније,
него кад се једна провала претрпа, или
боље рећи затрпа дивним мирисавим цви-
јећем.

Какве добити има Русија што своју
источну политику снаја са цјелокупном
политиком концерта, а не са политиком
ове или оне силе, нарочито, кад од ње
зависи да је управљати догађајима тако,
како ће они нарочито одговарати њеним
жељама на Истoku? Или, мисли ли се, да
би таква самостална радња руског двора
изазвала сукоб са осталим европским си-
лама? Али, то питање нема смисла ни
постављати, јер је на њега довољно одго-
ворила благословена владавина блажено-
почившег цара Александра III.

Само у првим годинама његове вла-
давине учествовала је Русија на међуна-
родним сајетовањима; посљедње од тих,
ако се неварам, била је год. 1856 конфе-
ренција у Цариграду због бугарских ствари.
И у тој конференцији нишце постигнути
нишце позитивни резултати. Посљедње тога,

покоји Цар, у току од пуних осам година,
кадгод су се на њега обраћали за нове
конференције у разним стварима, он је
оудио учествовање. У тим питањима он
се сајетовао са појединим силама засебно,
али је рјешење доносио по свом савјестно-
ном, а на првом мјесту, руском гледишту.
Тај начин рјешавања, кој је он сам по-
ставио, не само што није изазвао какво
противности и заплете, него је осигурао
права и интересе Русије, створио му је
опште поштовање у иностраних влада, и
био је најјачи бедем за одржање свјетског
мира.

Није било многих, који су то пред-
видјели, али је први, који је то прорекло,
Наполеон био. Сљедеће ријечи, које је он
изговорио на острву Св. Једене, треба да
буду вјечно урезане у срцу сваког Руса,
јер оне величају свету успомену мироу-
бивога Цара: „Кад у Русији завлада брадати
цар, његова ће бити цијела Јевропа.“

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Загребачки „Обзор“ пише:

Кад би реченица „inertia sapientia“
била истинита, гроф Бадени био би нај-
мудрији државник под небеским сводом.
Али да некад буде мудрост, треба му
један увјет. Гледетом је рекао, да најстро-
жији некад вриједи кад што више од нај-
режније радиности. Некад грофа Баденија
на жалост није најстрожији, потице од
неприлика, у којима се налази и од неизвје-
сности, ради које не зна, што би, ни како
би започео. У тој неизвјесности гроф
Бадени не ради ништа и очекује, не би
ли му помогао срећа, која му је првих
времена његове владавине била тако вјерна
пријатељица. Али му се срећа изневјерила.
Он, који је запретио владину клону са
девизом, да се неће дати водити, него
да ће он водити, данас нити знаде водити,
нити знаде, да се даде водити.

Кад је закључено засједање царевин-
скога вијећа, онде је било мишљење, да ће
се дати на рад, како би довео до споразу-
ма Чехе и Њемце. И сва је прилика,
да је то била његова намјера и његова
жеља; али како да развије биједу заставу?
Њемци одговарају: Док постоје наредбе
о језику, ми се нећемо упуштати у прего-
воре. Чеси одговарају: Наредбе о језику
представљају минимум онога, што нас иде.

У таквом стању ствари наравно је,
да гроф Бадени неможе да започне нека-
кову акцију помирења. Његова нерадиност
неможе да задовољи Чехе, а у другу руку
осекољује Њемце и чини их свећ дрски-
јима. Некад грофа Баденија они држе за
оно, што и збиља јест, а саме не за мудрост,
него за слабост. Данас се више незадово-
љавају скуптинама и просвједима, данас
љихове опћине неће да врше никакве
функције пренесенога дјелокруга. Њемци
бране ствар за честу и неправедну; али
мра се признају, да би Словени у обрци
своје добре и праведне ствари имали шта
да од Њемца науче. Међутим вријеме
пролази и нечека грофа Баденија, па ће и
септембар немо брзо доћи. Што ће онда
гроф Бадени? Какво ће становиште заузети,
кад се опет нађе пред парламентом? Погрешка грофа Баденија стоји у том,
што мисли, да нема другог изласка до
тога, да измири Чехе и Њемце; а пошто
то неможе, клону је духом. Разумије се
од себе, да би то била срећа, кад би се
Њемци и Чеси могли измирити.

Али Чеси не могу и не смију да се
измире него на темељу равноправности;
а Њемци на том темељу неће измирења.
Кад дакле не може, да их до измирења
доведе, не може нити, да наведе Њемце,
да се ставе на оно једино становиште, на
којему је измирење могуће, онда би ње-
гова државничка дужност била, или да
одступи или да сам проведе равноправност
без обзира ни на десно ни на лијево.

Али таква одлучност као да се про-
тивни људи грофа Баденија. Којине бите
странке у државној ствари, ицад у
главном двије су експлицитне. Дужност је
грофа Баденија као парламентарног ми-
нистра или одступити или представити
програм велике и стај ерирарног програма.
Али он нема срца да то учини. Гроф Ба-

деви мора признати, да је већина била према њему одвише попустљива и да му је опростила, што је он све могуће против њој учинио, како би другу већину створио. Али и устрјелавост већине има своје гра нице, па би се и она могла против њему дигнути.

Већина је у таквоме положају, да се не може бојати никакве евентуалности. Дође ли и до самога распуста царевинскога вијећа, Пољаци могли би изгубити који мандат, али у осталом положај се не би промијенио. Да су Славени у царевинском вијећу поштували, као што су поступали Њемци, да су они с онко дивљим призорима онемогућили парламентарни рад, да они данас агитирају у оном правцу и у оном смислу, као Њемци, не би аустријске владе било, која не би знала, да против њих подузме најенергичније мјере. Али јер се о Њемцима ради, гроф Вадени је неодлучан, као да их се боји и као да га сви могући обзир вежу према њима. Ода када је закључено засједање царевинскога вијећа, он није ни корака учинио у смислу већине. У очиглед те његове нерадиности у Чешкој као да се је размахала права анархија; а у јужним покрајинама туђинство слави своје оргије. Рекло би се, да је у читавој Аустрији административни строј закрнуо. Једини Њемци раде, а у осталом ријешавају се текући послови као рго форма, док све остало спава. А за што то? Одатле, што би се влада, кад би се на нешто одлучила, морала одлучити у прилог Славенима. Пошто се пак о Славенима ради, онда гроф Вадени воли стајати прекрштених руку.

Да се таква ситуација не може на дуго одржати, то се разумије. Али се онет разумије, да је та ситуација болестна и да се мора радикално излјечити. Болест лежи у коријену, у саставу, какав је данас, који све централизира и који је створен, да погодује Њемцима. Ако успркос постојећем саставу, напереном против Славена, Славени долазе до таквога сложаја, да имају већину и да се не може мимо њих радити што се хоће, то је доказ, колико је моћна правичност идеје, што ју они заступају. Ако је гроф Вадени државник, онда нека се даде на посао, како би ситуацију корјенито излјечио; није ли тому дорасло, онда је дужност самих Славена присилити га на одступ. Већ од дуже времена ситуација се тако развија, да се моћ Мађара слаби. Нерад грофа Ваденија парализира тај развитак и долази у прилог једино противницима онога програма, што га заступа већина, која је њега до сад подржавала. Да је то све абнормално, упада у очи на први поглед. Грофу Ваденију напустити је данашњи нерад. Само одлучан и енергичан рад, који би био наставак дјелатности започете са језичним нарадбама, могао би импонирати Њемцима и дознати их паменти. Овако најблаже чувствено што га може надахнути гроф Вадени, јест чувство милосрђа, а то за државника није ласкаво.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

ИСТОРИЈА ОСЛОБОЂЕЊА ИТАЛИЈЕ

По Е. Мар шенго
XIV. СЛИЈЕВАЊЕ ПРИТОКА
(1860).
(Свршетак.)

План Кавуров да предупреди долазак Гарибалдов у Напуљ био се изјавио. Такво је незадовољство владало с привидне равнодушности и савршеног нерада пјемонтешке владе према великијем догађајима на југу, да се Кавур почео био бојати револуције у Пјемонту. У тако критичкијем часовима одлучи, да упане у ланине покрајине на јадранском мору, па да настави пут у Напуљ. Удар је био врло смион. Од три мјесеца сви инострани министри у Торину, осим енглеског, нијесу представили протестирати, и Аустрија, Француска, Шпанска, Русија и Прусија сада прекидоше односе. Опасност аустријског упадања била је ту, али је сребром задржа стање у Угарској. Али је Француска отворено пријегизла, да ће оружјем посредовати, ма да је и Наполеон увиђао да је план Кавуров једино средство, да се заузда револуција, која се из Рима могла појавити у Паризу. За то је Наполеон једно мислио а друго говорио, и клерикалци су се могли с правом жадити, да их је преварио.

Орлеански генерал Lamoricière од априла 1860 уређивао је обрану свјетске власти. Око 5000 људи из свега свијета католичкога, понављали из Француске, Белгије и Ирланде похиташе под папичу заставу. Од својих поданика Папа је имао 10,000 под оружјем. Генерал је у прогласу сранио народни покрет у Италији са Исламом, што је још више Италију огорчило. Што је у његовој војсци било много француских племића и добријех младиха, увјеренијех да ће сваки бити на небу на-

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Руси о Доситију.) У кијевским „Универзитетским Извјешћима“ за мај има чланак К. Радченка, у коме су изнијети интересни подаци о књижевном раду нашега Доситија Обрадовића, кога писац назива српским Ломоносовим, с том разликом што Доситије није имао тако предходнике, какви су Ломоносову били Теофан Прокоповић, Стеван Јаворски и други писци из времена Петра Великог.

Доситије Обрадовић јавља се као претставник духа критицизма, који се почео појављивати у Срба. Проникнут идејама просвјетне философије, познавши се с дјелима Лесинга и других корифеја западне књижевности, Доситије се обраћа читоцима, који су се дотле окретали око часловца и псаатира, и открива им нови свијет идеја, знања и књижевности. Даље, Доситијева дјела означају обрт у српском друштву и у погледу на васпитање дјеце. До појаве Доситијевих дјела, у Србији се није ни мислило о умном васпитању дјеце. У школи је владала батина. Под утицајем хуманистичких идеја, Доситије износи нова права васпитања, препоручује човјечно поступање с дјецом, указује на предавање математике, географије, историје, на чак и моралне философије. Значајан је његов поглед на жену. Позивајући се на стара српска предања, он показује, да у Словена жена никад није била робинја и да је понижавајуће стање жене својствено муслиманским народима Истока, т. ј. нехришћанима Срба. Доситијево мишљење о жени уздиже га чак над западним мислиоцима при крају XVIII и почетком XIX вијека. Русо, који је у својем Емилу изразио идеал васпитања, није се ослободио предрасуда о женском образовању, његова Софија добија васпитање за луткасту госпођицу а не за другарицу Емилу. Ни Фенелон и Вазедов нијесу имали бољих погледа на жену.

Доситије Обрадовић појављује се као будилац националне самосвијести српског народа. Он је први међу српским писцима итврдио као истину јединство српског народа, и ванредно је радио на том јединству.

Доситије међу свима другим српским писцима заслужује назив народнога писца моралисте. Да би ко год народ просвјетио, није довољно да је сам образован и научен, ваља знати народ, разумјети његова осјећања, усвојити његово гледиште. Само благодарећи својом дубоком познавању народне душе, Доситије је постао учитељ и просветитељ Срба.

У Рисији се, по учењу грофа Лава Толстоја и „народњака“, утврдило мишљење, да је дужност интелигенције „постати прост“, и слити се с народом. Истински народни просветитељи свакад мисле дружице. Они појме, да је дужност просвети теља не да се спусти до низине онога који се просвјетује, но подићи мањег брата до своје висине. Разумије се, за то ваља прије свега разумјети тога мањег брата, знати његове потребе и тежње а не натурати му

грађен, који пале бранећи увеличани првобитни посјед Св. Петра, није могло ублажити Италијане онако изазване туђинцима у сред Италије.

Прије него ће отпочети непријатељства, Виктор Емануил понудио је Пију IX, да он узме само управу панаске државе, осим у Риму, а Папи да остави суверенство. Овај предлог није имао никакве последице, и 11 септембра генерал Фанти са 35,000 војника пређе границу у Марке. С половином ове војске Фанти окрену на Перуђу, а Калдини с другом пјемонтом пут Ан оне. Заповједник панине војске похита к Анкони, гдје је тврђава била у рукама писке поселе. Калдини је био стиго на висове Кастелфидарда. Паниски војници били су одушевљени близином Свете Лоретске Куће, из које су били узели неке заставе ленаптеких побједоца, да се пред њима вију. У битци 18 септембра Французи и Ирландци борили су се као лавови, али Швајцарци и Римљани или слабо или нимало. Римљане није могло заносити оно вјерско одушевљење, знајући да је и Виктор Емануил добар католик као и Папа. И Lamoricière опирао се тек тричетири уре. Ту је пао генерал Пимодан и много француских официра.

Послије ове побједо, Пјемонтешка војска удари на Анкону. Амирал Персано био је ту дошао с бродовљем из Напуља, и тврђава се предаде 29 септембра. Тако је војсци Виктора Емануила био отворен пут у Напуљ. Док се то збивало, Гарибалди се приправљао на одесудну битку код Волтурна. Он се још није био одрекао наде, да ће развити побједоносну заставу на Кампидољу, а отоден на плацу Св. Марка. То је био програм свију републиканаца, и Мачинијев који је био дошао у Напуљ. Уз њих је био јак разлог: када ће се пружити боља прилика од ове? Кавур је морао дуго чекати, као што је и чекао до своје смрти, мирно рјешење римског питања: а Мачини је предвиђао, да се мирнијем путем

ништа што је туђе његовим истинским интересима. Али из тога никако не излази, да просветитељ само треба да постане мужик, да прави ципеле, храни краве без икакве потребе за то. Радећи тако, он ће бити само рђав обућар, кравар, пастир и неће донијети народу ни најмање користи, јер народ све то умије да ради боље од њега.

Доситије створио је у Срба читаву школу. Познати српски pjesnik Лукијан Мупишки може се сматрати као један од његових последника. То се исто може рећи о Јанковићу, који је преводио много књига и писао језиком, који је близак народном говору. У осталом, ни један од ближих пишљедника Доситијевих није умно писати таким језиком, као Доситије, и ни једно дјело не може се тако примијенити на потребе народа нити бити тако јасан одјаси етварности као његова дјела. Доситије се никад није спуштао до низине народних предрасуда; он је читао народну појезију, али није у њој видео закоподавство за вјештину. А Вук је у народним вјерованјима и обичајима гледао евете ерједмете. Једном ријечи, Доситије је учио народ, док се Вук прије учио од народа, но што је био учитељ. Вук не иде даље од скромних захтјева, да се одбаци учење по часловцу, а у позитивном програму понавља Доситија. Вукова је заслуга велика само у литерарном уједињењу српског народа, но и у тим погледу њега је претекао Доситије Обрадовић и много шире гледао на то питање.

Разумије се, на радовима Доситијевим показали су се и недостаци његове епохе, заједнички цијелој западној књижевности, под чијим се утицајем он налазио. — Тако, он је много помагао да у Срба продере сентиментализам и псевдокласицизам.

Доситије је изнео српску књижевност из успаваности. Он је показао, да је развитак књижевности једно од благостања народних. Он је бранио права народног језика, претпостављајући га црквено-словенском. То је био тип смјелога борца с предрасулама и рутином, и његов лик остаће увијек у памети српског народа.

„С в ѣ т љ.“

(„Братство“ и Милетић.) Друштво „Братство“, које је било предузело да достојно прослави седамдесетогодишњицу народног мученика и великана Милетића, издало је недавно извјештај о свом раду. Из тог извјештаја се види, да је друштво „Братство“ остварило само једну од својих намјера, а то је, да је скупило 15.000 фор. словом: петнајест хиљада фор. народног дара Милетићу. Да би наши штовани читаоци могли видјети сав рад друштва „Братства“, то у кратко донашамо из тог извјештаја, каково је било примање, а каково издавање. Примање је било овако: од дионица 12.610 фор. (претворене за тим у народни дар); прилога 3.392 фор. 35 новч.; од забавља 2.349 фор. 58 новч. за књиге, слике, химне Милетићеве добијено 858 фор. 18 новч.; свега дакле: 19.180 фор. 11 новч. Издавање је било: на марке, брзојаве, пошту 515 фор. 39 новч. на штампану и путни трошак 329 фор. 59 новч. на особље 983 фор. 76 новч. на издања

неће никада ријешити то питање. Долазак Мачинијев у Напуљ узбуни Торин, и Диктатор би позван, да га удаљи. Гарибалди не хтије послушати. „Како сам могао прогнати Мачинија, који је толико учинио за уједињење Италије?“ — он је рекао кашње Виктору Емануилу, који га је питао за што није послушао. Истина био је допустио Палавинину, да апелира на Мачинијев патриотизам, да уклони неоправдани страх, што улијава његово присуство. Мачини одговори, да сваки грађанин има потпуно право, да стоји у слободној земљи, докле јој не повриједи законе. И тијем се ствар свршила.

Док је акциона странка потицала Гарибалдија против Рима, други утицали, особито енглеске владе преко амираља Мундија и енглеског министра у Напуљу Елијта, ставише му пред очи могућност јевропског рата. Мунди је у свом извјештају влади одговорио, да никаква опомена смотрености није могла потрест дух Гарибалдијев.

Тада је Гарибалдијев главни стан био у Казерти, пространом двору, у ком је издахнуо Фердинандо II. Гарибалдини и борбонска војска стали су једни према другима, приправљајући се на одлучну битку. Борбонска војска на десној обали Волтурна бројила је 35.000 војника са 6000 пасаде у Капуи. Другијех 15.000 било је у Гастеи. И мјесто последњег чина комедије, могао је наступити први чин трагедије. Борбонци су заузимали угодне положаје на Волтурну; тврђава Капуа на лијевој обали питирила им је покрете, док је широка и дубока ријека стала на пут њиховијех противницима. Али је највише пријетило, што је морал борбонске војске био добар. Војници су се стијдали првог бјежања својих другова и с нестрпљењем очекивању, да одрже једну побједу, па да се поврате у Напуљ, што није било немогуће.

Гарибалди је за кратко вријеме био пошао на Сицилију, гдје су онет биле у

„Братства“ 1032 фор. 32 новч. на разво 25 фор. 01 новч. свега дакле: 2886 фор. 07 новч. Преостало је, кад је предат народни дар од 15.000 фор. а. вр. и кад су неким враћене још неке мише своте готовине 684 фор. 04 новч. Тај сувишак предат је на руковање администрације „Заставе“, те ће се образовати за фонд, који ће издати временом умотворине Милетићеве. —

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Како се јектика сузбија

У мају прошле године позвао је угарски министар унутрашњих дјела немањски санитетски савјет, да темелито проучи питање: „Како се јектика сузбија“, па што имадне да предложи у том погледу да то одмах и учини. Предлози би се имали односити на то: које би то, практично изводљиве мјере биле, којима би се успјешно могла сузбити јектика, која у Угарској све више маха претимље. Санитетски је савјет то питање озбиљно проучио и преко свога председника, универзитетског професора Корњија поднио, прије мјесец дана, министру опширан меморандум, који, по својој важности и важности саме ствари, заслужује да га у изводу прикажемо и ми својим читаоцима.

У меморандуму се описује, на основу многобројних статистичких података, који саму ствар потпуно освјетљавају, на првом мјесту велика важност која се у данашње дане придаје овој болести. У најновије вријеме створиле су се такве прилике, да, поред свега тога што се у медицинској науци потпуно знају узроци који производе болести и поред свега што поједине образоване државе успјешно примјењују поуке које медицинска наука пружа за сузбијање болести, — онет отежане и заплетене прилике живота и промјенити начин живљења, који је услед тога наступио, као и све чешиће и све тјешње додиривање међу људима, доноси пеминио са собом те се двије велике групе болести све више шире и распрострању. То су с једне стране болести које су скопчане са слабљењем животног система — као што се то најочитије огледа у све в ъем броју умнобољелих, — а с друге стране то су оне болестивне што се шире услед посредне или непосредне заразе. Међу овим последњим болестима има једна туберкулоза (јектика,) која се шири услед оба фактора, јер слабљење организма доноси са собом те је тијело све осјетљивије за примање туберкулозних бацила, а све чешиће и ближе додиривање међу појединим људима знатно увећава опасност заражавања. За то су те двије чињенице данас много јаче по некад. — јектика је данас најгрознија болест, јер она највише кози људе и опустошава човјечке земље и покрајине, и што је која збоља обрањованија, у њој је и већи број оних који бодују од суве болести. Тако и. пр. у Пруској умире просјечно на годину од јектике, по 100.000 људи и за последњих 40 година умрло је од сушнице 3.365.000 људи, а за

раздору двије странке, а војску је био оставио под заповиједи генерала Тира, доброг војника и ватреног пријатеља Италије, али то није могло запријечити, да ствари напонак окрену, тек се Диктатор удаљио. Тир је на четрији тачке пружио мостове на лајама преко ријеке, прешао је Волтурно, да на десној обали заузме положај Кајаци, рашта му је требало подржавања јаке војске. Постигнувши сврху 19 септембра, борбонци два дана капањем изађоше из Капуе са 3000 војника, и удрише на 1000 Гарибалдовца, који су положили бранили, од којих се мали број мога снасти преко моста. Ово још више охрабри Борбонце, који се већ справљаху пут Напуља.

Гарибалдова војска, на броју 20.000, била је на много дугој линији раздијелена по брјеговитом предјелу, у полукругу, тако да у случају битке, свако одјелчење морао се борити на свој рачун. Гарибалди је увиђао ту невољу, али је требало утврдити све путеве, што су водили у Напуљ, гдје је било мало Гарибалдовца, а гдје су реакционарне силе ридиле дан и ноћ да дочекају Краља као спаситеља друштва. Било је незадовољнијех племића, трговача, усташенијех, тражиоца положаја, и је диктатор није могао задовољити; било је свештеника, који су се били озлоједили, што је Диктатор уступио једно црквено земљиште Инглезима да граде цркву и што је допустио да се продаје преведена Библија. Сви су ови жељели повратак Краљев.

Зором 1 октобра прешавши ријеку у три колоне, борбонци отворилише ватру. Тај дан је био рођендан Краљев и он је био дошао из Гасте у Капу с наодом, да ће га достојно прославити. Генерал Ритуџи је имао главну заповијед. Гарибалдово лијево крило заповиједали су Медићи и Милити, десно Баксио, а средиште пуковник Пиладе Бронзети. Гарибалди са резервом био је у Казерти, али је хитао у помоћ свуда гдје је требало. Имао је напути у русе

исто вријеме од колере није умро више од 343,950 људи. У Угарској та страшна болест покоси на годину по 45 до 49 хиљада живота, али како се у многим случајевима не зна свакад узрок смрти то је лако могуће, да их умире годишње и 60 до 65 хиљада. У Пешти умире свега од јектике 22 процента (т. ј. више од једне петине.) Што је још црње, то је то, што јектика коси људе у најбољем узрасту, у узрасту од 20 до 50 године и више људе но жене.

Медицинска је пракса била немоћна справом ове болести све донде, докле је сву наду на исцјељење јектичавих полагала у неки парочити лијек. Па и на хигијенском пољу није се јектика могла да сузбије, докле се није знало за прави узрок болести и како се она шири. Данас се пак сигурно знаде, да се туберкулоза може да лијечи прво извесним општим методама лијечења, а друго, да је клица у овој болести у туберкулним бацилама, јер, кад њих у тијелу нема, не може ни јектика да се замјети. Из овога се изводи упуство, како болеснике треба лијечити, и изводе се методе, по којима треба болест сузбијати.

Кад је ријеч о сузбијању болести, онда особито важност треба подагати и на сарадњу од стране друштва, јер само се тако могу прави резултати постићи.

После ових општих разлагања, меморандум прелази на излагање оних наредба и мјера које треба предузимати, те да се стана на пут ширењу јектике.

Попшто туберкулне бациле, највећим дјелом, усцепају у плућима јектичавих људи, највећа је опасност у томе, што бациле из плућачке тих болесника могу лако да уђу и у организам здравих људи. За сузбијање те опасности ове се мјере препоручују:

1. Треба да има могућности, да се што прије констатује да ли има туберкулних бацила у ономе што подозрева болесници из груди избацују. Тога ради треба поставити на што више мјеста стручне људе, који ће бити у стању, да чине бактериолошке опште и истраживања. Али поред њих треба упутити и учитеље, свештенике и старешине васпитних завода, да и они прибаве толико знања, те да умједну констатовају, да ли има основане сумње, да је се неко разболео од туберкулозе плућа или није.

2. Пошто влажне ствари не преносе тубаркулне бациле — мањ ако се клице непосредно, као н. пр. од љубљења, не пренесу, — и пошто је највећа опасност од заразе поглавито у оним изметима који су сасушени и претворени у прашину, јер из њих најлакше заједно с прашином доспевају бациле у плућа, то треба назити, да се спреци што се више може растурање тих измета. Тога ради треба свагда по болницама и тамницама, на онда и по казарнама, ж. д. станицама, чекаоницама, фабрикама, гостионицама и сличним мјестима да се најмјесте плућанице и да у њима има какве течности. Јектичавим људима што су на ногама треба бесплатно набавити стаклене плућанице, које ће у цјепу са собом носити. Изметима, који се

на тај начин прикупе, могу се учинити да не буду шкодљиви, ако се или помијешају с довољном количином каквог средства што дезинфекционине или ако се снале заједно с оним у шта су скупљени.

3. По болницама треба, по могућности, да се одвоје они који болују од јектике од осталих болесника. На ово треба нарочито пазити, кад се подижу нове болнице.

4. У оним крајевима, гдје је јектика особито јака коријена ухватила, треба санитетски надзорници да испитују, шта је узрок тој појави. Добро би било, кад би се поставио нарочити надзорник санитетски који би испитивао и све друге прилике које су у вези са ширењем јектике, као што сад има у Угарској нарочитих надзорника за болеснике од очоболје (сљепаца.)

Као што је познато, и животиње много доприноси ширењу јектичних бацила. Што се тога тиче, у том погледу треба узети у обзир на првом мјесту млијеко и друге производе од млијека од оних крава које болују од јектике, на онда на другом мјесту и месо и све оно што се прави од меса. Тога ради требало би све крве, које се налазе на већим мјестима муче, прегледати и над њима извршити све оно што у том погледу пише у ветеринарском закону.

Све што треба у том погледу наредити, требало би на првом мјесту извршити на оним мјестима, које стоје под надзором државе, као што су: болнице и сви други јавни заводи, који за то и постоје, да би се наредбе власти доиста и остварити у њима могле. Доцније, кад се свијет навикне на ове мјере и кад се о њиховој потреби и циљесходности увјери могу се оне и даље раширити.

Особито је од пријекте потребе, да се по казним заводима испитује плућачка (и оно што се с њом избацује) оних осуђеника на које се сумња да су јектичави, јер по тамницама не само што се појединци брзо разболјевају, него се и други могу врло лако да заразе.

На завршетку говори се у меморандуму о лијечењу јектике. Односно тога разлаже се, како је сваки болесник за се у неку руку општиште заразе, од којег се болест, природним располажањем, шири и на потомке и на све оне који се, као најближа околина јектичавца, могу врло лако од њега да заразе. Конце такве болести, која постоје на тај начин, може искидати, мадо по мило, само смишљена, по неком плану удешена радња, а важан дио те радње састоји се у самом лијечењу болесника.

Најрадикалнији је начин лијечења данас климатско-хигијенски, а то је: да болесник борави у чистом ваздуху, у којем нема прашице, а по могућности и никаквих бактерија, и да је много на сунцу. Болесници треба што дуже да сједи или живе на пољу, а тако исто ваља се постарати и за то, да и пољу имају доста чиста и здрава ваздуха. Уз то ваља још добро да се хране и сав свој начин живљења да удесе према својој индивидуалности. Поред овога треба да су непрекидно и стално под љекарским надзором и љекарском његом и

да употребљавају разна средства којима се тијело чисти. Имућни људи и богаташи могу лако та сва средства да набаве или до њих лако да дођу; али је мучка са сиротињом. Најбоље је да се овакви болесници лијече по бањама нарочито за то удешеним. Лијечење траје, у средњу руку, 4—5 год., а пошто је број оних који се излијечи од јектике врло незнатан, то број оних који умру од јектике износи око 19 и 20 процента. Међу тим статистика санаторија (завод за оздрављивање) показује повољније резултате. Тако н. пр. у једној санаторији (— у Гербердорфу —) од 5000 оних који су се ту лијечили оздравило је њих 1300 (— то је 26 процента —), а поправило се њих 3150 (— то су 63 процента —) и отишли из завода. Још кад се нови болесници што долазе не би мијешали с онима што од дужег времена болују од јектике, могло би се потпуно да излијечи и 40 процента од оних који се разболе. У данашњим угарским болницама, гдје нема нарочите методе лијечења ових болесника, умире половина, а 30—35 проценат поправи се, али је несрећа што то њихово опорављање обично траје само донде, докле је болесник у болници. Из овога се види, од које је важности да се подигну нарочите санаторије за јектичне људе. По себи се разумије, да се од један пут не могу подићи болнице за толике стотине хиљада који данас болују од јектике; али, кад се ма и колико њих излијече, они ће, кад изиђу из санаторије, ширити код својих познаника и у својој околини ону методу лијечења, по којој су они лијечени. И доиста су се овакви резултати постигли у свима оним земљама, у којима се прије неколико десетина година овако отпочело јектика сузбијати, као н. пр. у Инглеској.

По болницама, које нијесу нарочито удешене за јектичне људе, треба прије свега настати, да се ти болесници извоје од осталих болесника.

Кад се приступи подизању нарочитих санаторија, онда се не треба журити, да их се заведе што више, већ да се оно које се подигну уреду како ваља и снабдију свачим што им треба, јер, ако прве санаторије не покажу успјеха свијет ће изгубити вјеру у њих и онда се никаквом добру од њих не можете ни надати. Кад се санаторије буду подизале, треба да помогне и држава и друштво. Јавном мњењу треба да се скрене пажња на важност ових установа, на не само да се скрене, него да се непрекидно и одржава, ако хоћемо, да се ова болест отпочне успјешно сузбијати. Држава може чинити све што јој је у власти и чиме располаже; али то није доста, ако и друштво не увиди важност од тога и ако се појединци буду показивали немарни према свему ономе што држа а отпочне да ради за спас њихов. Најбоље се јавно мњење може за ову ствар заинтересовати, ако се отвори јавна уписница за прикупљање прилога за подизање санаторије, у којој би се јектичави за себе издвојили и лијечили.

Овакве су санаторије подигнуте у Аустрији, Русији, Пруској, Француској, Инглеској и у Уједињеним Државама и показале су успјехе да се готово болзи за

сад ни очекивати не могу. На њих ваља — води се на крају меморандума — да се и Угарска угледа, јер досад у том погледу није уч. пано ништа. Треба занети из све снаге, те да и Угарска на том пољу стано у ред образованих држава.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Спрема за рат по зими у Русији.)

Има пет година дана, како рачуна војску по плану спремају за рат по зими. Руси у опште могу да поднесу јачу зиму, ипак се у једном вјежбању не пише од војника много шта више. У гајејем окружјама стоји наредба, да се војници не воде на вјежбање, кад је зима јача од 11 степена, а у варшавском округу војници не бивају ни под шаторима, кад има зиме преко 12 степени. Генерал Драгомиров (Србин поријеклом) води, да војника маже, те не може да издржи, оно што и сељак, а вели, да војник не смије ништа непријатно сматрати вјежбање по снјегу. У томе Драгомиров има зацјело право, јер данас би у Русији радије него прије наставили ратне операције. Дебели снјег, који стоји 5 до 6 мјесеци, замрзнује ријеке, које тада често постану главним снопним линијама, угрицај топлијих дана на површину снјега, који се топи и опет мрзне, све то има утицаја на кретање војске и кола, а нарочито посматрање код пушчане ватре, јер зрно гдје удри не диже снјег, кад се по њему ухватила ледена кора. Тада у селу и у пољу могу да употребе саме снјенице; дакле на снјеницу у тавним приликама ваља мислити и код топова и војничких кола. Зато су се у Русији поставили, да по потреби могу топове и кола метнути на снјенице. Јача зима без вјетра може да се подноси; на вјетру јачу морају плућа јаче да раде, а кад вјетар поси снјег, брзо ће завјати пут и траг од војске, која је прошла. У зимском вјежбању руске војске има троје да се уочи: 1) вјежбање и маршу, 2) вшпедневно маневрисање, 3) пуцање као у рату, 4) нарочити маршеви и јахање ради прибављања искуства, 5) подужи одлазак из гарнизона код ловачких и ескерерских одјељења. Вјежбања у маршу бивају у различитим војничким окружјама различита — у иршавском округу мјесечно обично по три, у виленском најчешће по једно, у петроградском мјесечно по три. При крају зиме пјенадија може на дан са свом опремом да пређе по 30 километара, а да се не замори. Али се показало, да код вшпедневног пога вјежбања маршеви које да буду мањи, тако да цуклови, који су за први дан прешли за 8 часова 44 километара, трећи дан за 6 часова само 14 километара. При вјежбању у маршу узимају одјељења од сва три рода оружја. На јаким зимама војници којуке до кољана (пошукте) без шибела или испод шибела. Вшпедневни маневри дају прилике за ескерерску и предетражну службу, као и за борбу, пошвање у биваку и за кување. Кошца, а обично и артиљерија, ако и има шаторове за по 6 људи, тада стану већином у

непријатељу толико пута. Али је био вазда миран у лицу, ма да је имао разлога да буде немиран. У првом боју Медићи и Биксио морали су уступити, а сам Бронзети задржа свој положај. До подна су борбонци напредовали. Све куће остављали су за собом у пламену, и међу њима једну у којој је било 30 Гарибалдовца рањених. Побој је изгледала обезбјењена борбонцима. Без сумње, храбро су се борили, а били су у већем броју. Али су и Гарибалдовци надмашили сами себе. Да сваки од њих није улагао најбоље војничке вријне, Францези П шћашо оне поби сивати у Нануљу.

Медићи се држаше најчвршће, али у најопаснијем тренутку притече му Гарибалди. Биксио се сам борио с успјехом. Послеје подна Гарибалдовци почеше заузимају изгубљене положаје. У 5 сати Гарибалди је поседа у Нануљу дешуше: „Побој на свој линији“. Битка је трајала 10 сати.

Дотађај најзаменилији тога дана, који се мора споминати док буде Италије, јесте обрана бријешка Кастел Мороне Бронзетијем са његовијем Ломбардзима. Њихова храброст допринијела је много коначној победи. Један против осам стали су непотпуно 10 сати. Кад су били позвани да се предаду, Паладе Бронзети одговори: „Војници слободе никад се не предају!“ И само је у часу побједе Пероне продором преко њиховијех лешина, али без користи, што га је скупло стадо сјутрадан.

Гарибалди је изгубио 2000 мртвијех и рањенијех, и 150 заробљенијех, а борбонци толико и 3000 заробљенијех. Гарибалди је одржао побједу својом војском, а тек сјутри дан стиже један батаљон Пјемонтеза, и тако је учествовао у поразу Пероново колоне, која је била продрла до близу Казерте, не разумије се којом сврхом, нити да ли је Пер-и знао свршетак битке. Перонова колона била је опкољена и што не паде остаде заробљено.

Послије Бике на Волтурну, ратујуће стране заузеле положаје, што су дан

прије заузимале. Војнички писци опажају, да се Гарибалди није користио побједом, и ошће је мњење било, да се бојао тврђаве Кануе; али Гарибалди није био научен, да се обзире на смењте, него је скоро извјесно, да шћаше сљједити даље, да му не стиже писмо Виктора Емануила да чека његов долазак.

Гарибалди је био већ напустио мисао, да иде на Рим. Пошто је Краљевска војска била на путу у Нануљу, да је остао при римском плану, могло се доћи до озбиљнијег сукоба са Торином. И наодио је неку напалу у освојенијем покрајинама уздуж јадранског мора, уздајући се у будућност.

Тако је уставна влада тримфирала над старијем абсолизмом и над новом диктатуром. И овдје треба приближити да се Гарибалди није могао никад измирити са уставном владом, чије су га споре одлуке идеале, не схваћајући, да је тај њезин теши механизам најбоље јемство уздржавања слободе. Брзи прелазак јужне Италије из поквареног деспотизма у слободне установе вукао је за собом више зала, али није било друге. Ако се Италија хтјела ујединити, сви дјелови њени морали су бити под истијем законима и без оклијевања.

Парламенат у Торину усвоји 11 октобра, скоро једнодушно, предлог који овлашћиваше краљевску владу, да прими присаједињење овијех покрајина, што су општем гласовањем изјавиле жељу, да учествују у уставној монархији. Говор, што је тада држао Канур, био је знаменит; он је реко: „Рим ће пошпедно постати сјајном престоницом и Италије, али ће се то велико дјело и стићи средством моралне силе: немат ће је, да проевјелијени католици и протестанти не признаду, да ће глава католцима вршити свој високи позив већом слободом и независношћу, чуван љубављу и поштовањем 22 милиона Италијана, нештоли уманчен иза 25,000 бацијата.“ О Млцима рече, да јавно мњење

постоје сваки дан противније гледајући их у рукама Аустрије, и када велика већина Њемаца не узме бити сукирницама тога гласања, да ће ово свршити или силом оружја или мирнијем преговорима.“ Ове су ријечи биле чудно пророчанске у часу, кад се регент Прусије тузио, што је напуљски Краљ напуо. Влада пруска управни формални протест, на који Канур одговори, да Прусија између свијех држава најмање узрока има, да се противи, пошто јој Пјемонт не чињаше друго него пружашо примјер, на који би се имала и она угледати, будући истовјетан позив Пјемонта и Прусије. Он је већ мислио о Прусији као о будућој савезници.

Исти дан, 11 октобра, Виктор Емануил, прешао је напуљску границу на челу своје војске. Краљ је издао проглас, у којем говораше, да затвара еру револуцију у Италији. У Абрुцијем горама Пјемонтези напаше на отпор једнога одјељења борбонске војске и оружанијех сељака, али их то није дуго задржало.

Војска напуљска поче се повлачити с десне обале Волтурна к Горијану, посљедњој својој дифензивној линији. Гарибалди пређе ријеку са 5000 момака правцем, којим је имала доћи пјемонтенска предетража. Зром 26 октобра Пјемонтски војска су се код Телана. Гарибалди сјахаша, приближи се Виктору Емануилу и пишу: „Поздрављај Краља Италије!“ Једном су аустријски официри овај назив из поруке давали Карлу Алберту; али од онога дана, каква промјена! Виктор Емануил одговори претом: „Хвала!“ — и четврт сата остаде у љубавном разговору са Гарибалдијем, али када војсковођа доброволца, при свршетку разговора, изрази жељу да у предстојећој битци код Гаријана њима буде остављена част, да буду у првијем редовима, доби одговор: „Ваша је војска уморила а моја свежа, сад је ред на мене.“ У вечер је Гарибалди ијектије и нагласком рекао: „Оставаше нас

у задњој стражи.“ Растанак је његов био са његовијем вјернијем у Нануљу, кад су се дијелиле медаље остацима Иладе — испод половине. Оправштајући се с њима, говораше им: „Доста смо учинили у мало времена... Хвала вам од стране отаџбине... Онет ћемо се састанути...“

У октобру су плебисити били довршени у Умбрији, у Маркама, у Краљевини напуљској и Сицилији. Гласовање је било скоро једнодушно.

Виктор Емануил уљезе у Нануљ 5 новембра, са Гарибалдијем уз са се. Сјутри дан, у дворској престоници дворани, Гарибалди предаде Краљу плебиситне двију Сицилија.

Гарибалди имао је још да посјети инглеског амираља Мундиа. Ту је дужност извршио 9 новембра. Показујући а мираљу један американски трговачки брод, рече: „Ено брода који ће ме искрчити на мој острв, али, ја нијесам могао зренути, да вам не речем збогом. Ваше пошвање прама мени од притога састанка у Палерму било је тако љубавно, тако пашемито, да се неће никад изгладити из моје памети.“ Ту је урезано за вазда, и остало је док живиш.

С амираљског брода јављаше се упуто на американски брод, који одма крену. Гласовање топова са „Ханибалом“ (инглеског амираљског брода) била је сва његова испратња из Нануља. Коју уру вањаше народ у Нануљу дознаде, да је његов ослободиоц пошао на острв, да копа крстоу, што је био у прџеће пошвање.

По савјету Кануровом, Виктор Емануил понудио је Гарибалдију пошведство и колају Ануицате која доноси пашлов Краљева рођака, осим средства катеријалијех који одговарају тијелу његовом. Али он све одби, и поврати се на Кануреру сиромашнији него ли ју је био оставио.

логор у мјесту, а пјешадија догорује под шаторовима. Обично трају ова вјешбања 3 дана — први дан маршује се ка мјесту за коначање; други дан је борба, трећи дан се враћа натраг. При догоровима под шаторовима чињени су разни опити са грињем; најбоље су се ту показали шаторови за 32 човјека са бедемом од снјега и земљаним пењима; кад је на пољу било 14 степени зиме, догјерали су под шатором топлоту на 8 степена (под нулом,) тако да се могло добро спавати. Асуре, које међу на земљу очишћену од снјега, начине војници сами, па их посе, увију их око шињала. На земљаним пењима ври вода; један момак остане на стражи, који буди људе сваких два часа и они се грију заједно са ватком. За таква вјешбања не треба више трошка. Прије но што полазе на вјешбање, добију војници топле чорбе, и даје им се на кување више од пола фунте меса с кромпиром и купусом, као и доста чаја. А готове им и ваљушке. Вјешбање у Русији биће све чешће. У томе се постиже знаменит напредак. Исто тако и одлици су успјеси добивени при вишенедјељним екскурзијама, које се сваке зиме предузимају. Ловачка одјељења служе се код добела снјега крпама. Услед добивена искуства удешено је за зиму и одијело — кукулице, кожуси, рукавице чојане с прстима, шубаре, чизме од пусти (абе,) вумене гаће, обојци од пусти, за болеснике покривачи од крзна и т. д. За кола коморска спремљени су чунови на сонице; као добар начин презања показао се руски коњ у рукуницама а остали коњи један по један испред овога врло добро иду по указаном путу. Топове и кола с муницијом товаре обично на обичне сонице, пошто им скину точкове, а у позицији ради пуцања натакну се точкови. Вјешбањем по зими дођу војници особито вјешти при вођњи војничких кола. Ова зимска вјешбања руске војске особито су важна, јер ваља имати на уму, да Русија није зими прекидала војевање у великим ратовима, што их је имала у овоме стољећу.

(† Себастијан Кнајп Чувени пош Себастијан Кнајп, из села Верисхофена у Њемачкој, које је због њега постало чувено, умро је 4 о. м. ноћу у 77 својој години. Он је основао једну врсту лијечења водом под именом хидропатија и имао је огромног успјеха. Он је највише полагао на прање хладном водом и на ходање и тркање босим ногама по мокрој трави. Његов је уплив био тако велик, да је изгледало, као да има неку чаробну моћ свака његова ријеч, јер је се многи често пута његовим утјехама помагао, ако му лијечење није могло много помоћи. За лијечење ладном водом, трљање и идење босим ногама још одавно знамо и сад то нарочито неки напомињу, али је то Кнајп и у практику умио добро да уведе. Био је врло вриједан, писао је доста о овом начину лијечења и о чувању здравља, нека су дјела и на српски преведена. Он је већ био поодавна болестан, али су се његови пријатељи ипак надали да ће његово снажно тијело претурити ову кризу. Кнајп се достојно одужио човјечанству.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“

ЛОНДОН, 21 јуна. — „Стандард“ доноси из Цариграда, да је Едем-паша изјавио ратном министру, да се одриче главне команде, немогући јамчити за уздржање дисциплине у војсци услед предложеног аранжмана. „Тајмс“ доноси из Цариграда, да ће турски делегати изјавити у првој сједници, да се Порта неће одрећи свог неспорног права на Тесалију.

ЦАРИГРАД, 22 јуна. — Ирада царска наређује реконструкцију четири оклопнице у Њемачкој. Још није одлучен пројект крестарница и торпиљера. Данас је састанак посланика на Бујукдеру.

АТИНА, 22 јуна. — „Асти“ доноси да су Француска и Италија одобриле кандидатуру Дроза, а да се остале државе не противе. Дроз захтијева пространу аутономију и независност консула у Канеи.

ЦАРИГРАД, 23 јуна. — Потврђује се да ће Нелидов поћи у Рим.

БИОГРАД, 23 јуна. — Избори су свршени у потпуном реду. Сеопке општине су изабрале већином умјерене радикале. Не зна се још за изборе градова.

ПЕТРОГРАД, 23 јуна. — Приписао је Краљ сијамски у Петерхоф, гдје га је дочекао на колодвору Цар и Велики Књажеви.

ЦАРИГРАД, 23 јуна. — Јучер су посланици тражили код Порте да се послјешне предрадије Турскијех војничкијех делегата и војничкијех аташеа односно одређења границе обраћајућина-жњу Порте на одговлачење преговора.

БИОГРАД, 24 јуна. — Изабрано је 188 радикала и 4 опозиционала. Сјутра ће краљевски указ наименовати 61 посланика крунска.

ПАРИЗ, 24 јуна. — Ханато је предложено кредит од 500.000 за пут Форов у Русију. Прочитао је топло писмо Царево, којим се радује Форовој посјети. Парламент примајући кредит даје овоме догађају карактер пародне манифестације и утврђиће везе, које спајају Француску са Русијом. Живо одобравање. Кредит је упућен буџетном одбору, који га е примио без расправе.

СОФИЈА, 24 јуна. — Стојилков и министар војни општовали су у Торин да прате Књаза у Рим.

ЦАРИГРАД, 25 јуна. — Руски министар у Стокхолму Зиповјев доћи ће на мјесто Нелидова.

ЛОЛДОН, 25 јуна. — У горњој кући Сализбери је истакао да нема разлике између ситуације берлинског конгреса 1878 и садашње. Уговор мира остављен је државама и биће брзо закључен. Одговлачење долази од Порте.

ПАРИЗ, 25 јуна. — Камара и сенат одобриле су кредит за пут Форов у Русију.

ЦАРИГРАД, 26 јуна. — Заповједник турске ескадре у Дарданелима примио је наредбу, да буде готова ескадра, да евентуално крепе на Крит. Порта је управила преко својих посланика велосицима окружнину, којом изјављује, да из обзира војничкијех мора захтијевати пограничну линију на Пенејосу. У очкивању сједне преговора мира обустављене су.

ПАРИЗ, 26 јуна. — Бугарски Књаз кренуо је пут Рима.

ЦАРИГРАД, 27 јуна. — Руска нота, која велосицима препоруча најстрожијим тоном опоменути Турску, да прими одма услове мира, неће остати без утиска у Идлизу.

БИОГРАД, 27 јуна. — Скупштина неће бити отворена престонијем говором него указом, који овлашћује Симпћа да је отвори.

ТОРИН, 27 јуна. — Приснио је бугарски Књаз, дочекао на колодвору Војводом од Аосте и Контом од Торино.

ПАРИЗ, 27 јуна. — На захтјев владин камара је одложила расправу интерпелације Бојера о догађајима на истоку до раздјељења жуте књиге са 314 против 205 гласова.

КАНЕА, 27 јуна. — Услед напада устапа код Платаније, амиралли су одлучили, да строго стану на пут нападајима, и да устане хватају и кривце казне.

ОБЈАВА ПОМОРЦИМА.

Оштећен је фењер на хрту Милдера у Валдиноће, који је дат одма да се поправи, а мјесто њега постављен привремено један прости црвени.

Цетиње, 10 јуна 1897.

Број 578.

Из канц. Мин. Унутр. Дјела.

ОБЈАВА.

Крцун Матов Костић, из Цеклина, отишао је има 12 година у свијет; доназад четири године бавио се је у Цариграду, одакле је отишао неће у Азију, али својима није о себи гласа давао. Сад пак чује се да је неће у Бугарској. Усљед молбе његове мајке, умољав се сваки онај, који би што о поменутом Костићу знавао, да би доставио.

Кан. Министар. Ин. Дјела.

П А З Н А Њ Е

Понтованим путницима, отворио сам првог реда „Хотел Европу“ на Немањиној рици. Пшту свадбно сви-ма потребама, биларом, разним пићем, удобних 8 соба са постелама чистим, кујна изврсна, а цијене умјерене.

За многобројну посјету моли

Подгорица, 11. Јуна 1897.

Саво Рогошић
гостинопричар.

(3—3)

О Г Л А С Н

GRAND HOTEL NATIONAL, WIEN
(Taborstrasse.)

Обновљен, једини валики бенки хотел, у коме се не рачуна ни послуга ни освјетљење, 200 соба од по 400 а. вр. 1 — Купатило, бродови и (telefon) у кући. При тавница колодвора и лаја у непо-средној близини. Изврсна гостионица. Умјерене цијене. Погодба при дужем бављењу. Говоре се сви модерни језици — on parle toutes les langues modernes. —

А. Хартхаммер
управитељ.

Ф. М. Мајер
власник.

(6—10)

LUXARDO
MARASCHINO di ZARA
Questo Liquore rinomato
non dovrebbe mancare
a nessuna mensa.

Zadar (Dalmacija) Задар (Далмација)

(9—87)

ОБЈАВА.

На путу између Подгорице и Рибнице, постала је једноме путнику лутрија. — Ко је буде папао моли се да је преда суду или на Ријеку или на Цетиње ће ће добити дара 5 динара.

(2—5)

300,000

300,000

ПОЗИВ НА КУПОВИНУ

СРЕЂАКА 14-ТОГ КОЛА

СРПСКЕ ДРЖАВНЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

ИЗ КОЛЕКТУРЕ

КОКАНОВИЋА И ВАЉИЋА

ОВЛАШЋЕНИХ ПРОДАВАЦА У БИОГРАДУ

ЊРАЉЕВСКО СРПСКА

ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА

ЗА ПРИВРЕДНЕ ЦИЉЕВЕ

Већ је отпочела продају 14-тог кола Српске државне класне лутрије, која се састоји из 5-класа.

Вучење појединих класа обавља се мјесечно:

4. Јула 1897 год. вучење је I класе.

У цијелом колу играју 30.000, сређака од којих по утврђеном распореду у пет класа 15.000, морају се извући са добитцима, значи да

ПОЛОВИНА СРЕЂАКА ДОБИЈА

Главни су добитци, један од 12.000, један од 14.000, два од 15.000, два од 20.000, један од 25.000, два од 30.000, један од 35.000, један од 40.000, један од 50.000, један од 70.000 и један од 100.000, као и једна премија од

200.000 ДИНАРА

Сређан играч може у овом колу добити

300,000 динара

Осим горњих главних добитака, остали су добитци од 10.000, 8.000, 7.000, 6.000, 5.000, и т. д. и т. д.

Наша је радња и овом приликом праћена срећом тако да су у прошлом 13-том колу пали сви главни згодитци на сређке које су купљене из наше радње и то

I. главни згодитак од динара 100.000

II. " " " " 70.000

III. " " " " 50.000

као и остали згодитци од 30.000, 20.000, 15.000 и т. д.

Српска држава јамчи за исплату добитка.

Цијена сређака је за све класе подједнака, и то једна цијела сређка за I класу кошта динара 24, половина сређке динара 12, четвртина динара 6, и осмина динара 3.

Наша радња продаје сређке како за Србију и српске покрајине тако и у све стране државе.

Поручбину сређака шаљемо одма а по вучењу сваке класе шаљемо купцу безилатно и званичну листу од извучених добитака.

Уплату за сређке ваља упућивати на доле подписане овлашћене продавце, најлакше и најсигурније поштанском упутницом а гдје упутничког саобраћаја нема — у писму са означеном предношћу. По пријему уплате сређке се одмах шаљу.

Планове и остала обавјештења на захтјев шаљемо безилатно.

Биоград, Маја 1897 године.

Кокановић & Васић

овл. прод. СРЕЂАКА СРП. ДРЖ. КЛ. ЛУТРИЈЕ.

300,000

300,000